

ବହୁତ
ଗୁଣକ୍ୟ ଖୋଜ

(ନୂତନ ମୁଦ୍ରଣ)

ପ୍ରକାଶକ — ଧର୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ — ଧର୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର

ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର — ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାଧର ସାହୁ

ଅଲିଶାବଜାର, କଟକ-୨

ଫୋନ୍ ନଂ-୨୪୭୯୭

ମୂଲ୍ୟ — ପଚାଶଟଙ୍କା ପଇସା ମାତ୍ର

ଚାଣକ୍ୟ ଶ୍ଳୋକ

ବା

ଚାଣକ୍ୟ ସାରସଂଗ୍ରହ

ନାନାଶାସ୍ତ୍ରୋତ୍ତମଂ ବକ୍ଷେ ରାଜନାତି ସମୁଦୟଂ ।

ସର୍ବବୀଜଂମିତଂ ଶାସ୍ତ୍ରଂ ଚାଣକ୍ୟଂ ସାରସଂଗ୍ରହଂ । ୧ ।

ନାନାଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣରୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଣ । ରାଜନାତି ସମୁଦୟକୁ
କରୁଛି ବର୍ଣ୍ଣଣ । ସମସ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରର ମୂଳ ଚାଣକ୍ୟ ଅଟଇ । ସାର-
ସଂଗ୍ରହ ବୋଲିଣ ନାମ ଅଛି ହୋଇ । ୧ ।

ମୂଳସୂତ୍ରଂ ପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ଚାଣକ୍ୟନୋ ଯଥୋଦିତଂ

ଯସ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନମାଶେଷା ମତୋ ଭବତି ପଣ୍ଡିତଃ । ୨ ।

ଯେଉଁଠାର କହିଥିଲେ ଚାଣକ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ । ସେ ମୂଳ ସୂତ୍ରକୁ
ଲେକେ କରିବା ବ୍ୟକତ । ଯାହା ଜାଲେ ଶୁଣିଲେ ଜ୍ଞାନ ଜାତ
ହେବ । ମୂଳରୁ ମୂର୍ଖତା ପଇ ପଣ୍ଡିତ ହୋଇବ । ୨ ।

ମାର୍ଗକ୍ୟମିବ ଚାଣକ୍ୟ କଣ୍ଠେ ପ୍ରସ୍ଥାପିତ ଯୋ ନରଃ ।

ସପୁଞ୍ଜ୍ୟଃ ସତତଂ ଲେକେ ଦେବେ ବାଚସ୍ପତି ଯଥା । ୩ ।

ମାର୍ଗକ୍ୟ ସଦୃଶ ଚାଣକ୍ୟକୁ ହାର କରି । କଣ୍ଠସ୍ଥ କରିଇ
ଯେହୁ ଅତି ଯତ୍ନ କରି । ସବୁଠାରେ ପୂଜା ତାର ନିଷ୍ପଦୁହୁଅଇ ।
ଦେବ ମଧ୍ୟେ ବୁଦ୍ଧସ୍ପତି ଯଥା ପୂଜା ପାଇ । ୩ ।

ବିଦ୍ଧଭୂଷ ନୁପତ୍ୟ ନେବତୁଲ୍ୟଂ କଦାଚନ ।

ସ୍ୱଦେଶେ ପୂଜ୍ୟତେ ରାଜା ବିଦ୍ୟା ସର୍ବସ୍ତୁ ପୂଜ୍ୟତେ । ୪ ।

ବିଦ୍ୟା ସଙ୍ଗେ ରାଜପଣ ନୁହଇ ସମାନ, ସମାନ କରିବା
ଲୋକ ମୂର୍ଖରେ ଗଣନ । ରାଜା ପୂଜାପାଏ ସିନା ଆପଣା
ଦେଶରେ, ବିଦ୍ୟାବନୁ ପୂଜାପାଏ ଦେଶ ବିଦେଶରେ । ୪ ।

ପଣ୍ଡିତେ ଚ ଗୁଣାସବେ ମୂର୍ଖୋ ଦୋଷନ୍ତୁ କେବଳଂ ।

ତସ୍ମାନ୍ମୁଖ ସହସେଷୁ ପ୍ରାଜ୍ଞୋ ଏକୋ ବିଶିଷ୍ଟ୍ୟତେ । ୫ ।

ସର୍ବ ସୁଗୁଣେ ପଣ୍ଡିତ ଅଟନ୍ତି ନିପୁଣ, ମନ୍ଦଗୁଣ ସବୁ
ମୂର୍ଖତାରେ ବିଦ୍ୟମାନ । ଏ ହେତୁ ସହସ୍ରେ ମୂର୍ଖ ପୂଜା ନ ପାଆନ୍ତି,
ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ପଣ୍ଡିତ ବହୁ ପୂଜା ପାଆନ୍ତି । ୫ ।

ମାତୃବତ୍ ପରଦାରେଷୁ ପରଦ୍ରବ୍ୟେଷୁ ଲେଷ୍ମୁବତ୍ ।

ଆତ୍ମବତ୍ ସର୍ବଭୂତେଷୁ ଯଃ ପଶ୍ୟତି ସ ପଣ୍ଡିତଃ । ୬ ।

ପରନାଶ ଦେଖି ଯେହୁ ମଣେ ମାତା ସମ, ଗୋଡ଼ ମାଟି ପରି
ମନେକରେ ପରଧନ । ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କି ନିଜପରି ମନେକରେ,
ତାହାକୁ ପଣ୍ଡିତ ବୋଲି ସ୍ୱସାର ମଧ୍ୟରେ । ୬ ।

କଂ କୁଳେନ ବିଶାଳେନ ଗୁଣସ୍ଥାନସ୍ତୁ ଯୋ ନରଃ ।

ଅକୁଳୀନୋଽପି ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞୋ ଦୈବଚୈତ୍ତ୍ୱପି ପୂଜ୍ୟତେ । ୭ ।

ଉଚ୍ଚକୁଳେ ଜାତହେଲେ କିମ୍ବ ପ୍ରୟୋଜନ, ଗୁଣସ୍ଥାନ ହେଲେ
ସେହି ନୁହଇ କାରଣ । ନୀଚକୁଳେ ଜନ୍ମହୋଇ ହେଲେ ସୁପଣ୍ଡିତ,
ତାହାକୁ ପୂଜା କରନ୍ତି ଦେବତା ସମସ୍ତ । ୭ ।

ରୂପ ଯୌବନସମ୍ପନ୍ନା ବିଶାଳ କୁଳସମ୍ଭବଃ ।

ବିଦ୍ୟାସ୍ଥାନ ନ ଶୋଭନ୍ତେ ନିଗନ୍ତାରବ କଂଶୁକା । ୮ ।

ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣେ ଜନ୍ମି ରୂପ ଯୌବନ ଶୋଭନ, ହୋଇଲେ
କି ହେବ ଯେବେ ହୁଏ ବିଦ୍ୟାସ୍ଥାନ । ଯେପରି ପଳାଶ ପୁଷ୍ପ ଦିଶେ
ମନୋହର, ମାତ୍ର ଗନ୍ଧସ୍ଥାନ ହେତୁ ନୁହଇ ଆଦର । ୮ ।

ନକ୍ଷତ୍ରଂ ଭୂଷଣଂ ଚନ୍ଦ୍ରୋ ନାଶ୍ୱଣଂ ଭୂଷଣଂ ପତି ।

ପୃଥିବୀ ଭୂଷଣଂ ରାଜା ବିଦ୍ୟା ସର୍ବତ୍ର ଭୂଷଣଂ । ୯ ।

ନକ୍ଷତ୍ରଗଣେ ଭୂଷଣ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଯେପରି, ନାଶ୍ୱାନଙ୍କ ଭୂଷଣ
ପତି ସେହିପରି । ତେଣୁ ସିନା ପୃଥିବୀରେ ଅଟଇ ଭୂଷଣ, ସକଳ
ସ୍ଥାନେ ଭୂଷଣ ଅଟଇ ବିଦ୍ୱାନ । ୯ ।

ମାତା ଶଶୁ ପିତା ବୈରଃ ଯେନ ବାଳ ନ ପାଠିତଃ ।

ସନ୍ତାନସ୍ୟେ ନ ଶୋଭନ୍ତେ ହଂସ ମଧ୍ୟେ ବକ ଯଥା । ୧୦ ।

ଯେଉଁ ମାତା ପିତା ବାଳକକୁ ନ ପଢ଼ାନ୍ତି, ମାତା ଶଶୁପରି
ପିତା ବୈରୀ ଭୁକ୍ତ ହୋଇ । ମୂର୍ଖ ପୁଅ ସଂସାରରେ ଶୋଭା ସେ ନ
ପାଏ, ଯେହ୍ନେ ହଂସପକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟେ ବକ ଦେଖାଯାଏ । ୧୦ ।

ବରମେକୋ ଗୁଣୀ ପୁଃଃ ନ ଚ ମୂର୍ଖ ଶତୈରପି ।

ଏକଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରମୋହନ୍ତି ନ ଚ ତାରା ଗଣୈରପି । ୧୧ ।

ଗୋଟିଏ ପୁଅ ହୋଇବ ମାତ୍ର ଗୁଣବାନ, ଶତ ମୂର୍ଖ ପୁଅ
ହେଲେ କିସ ପ୍ରୟୋଜନ । ଏକ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦେ ହୋଇ ଅନ୍ଧକାର
ନାଶେ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ତାରା ଥାଇ କି ହେବ ଆକାଶେ । ୧୧ ।

ଲଳପେତ୍ ଦଃଷ୍ଟବର୍ଣ୍ଣାଣି ଦଶବର୍ଣ୍ଣାଣି ଚାତୁପେତ୍ ।

ପ୍ରାପ୍ତେ ତୁ ଶୋଡ଼ଶବର୍ଣ୍ଣେ ଦ୍ଵୟଂ ମିଥଂ ଭବୀତରେତ୍ । ୧୨ ।

ପାଞ୍ଚବର୍ଣ୍ଣ ପରିଯନ୍ତେ କରିବ ଲଳନ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶବର୍ଣ୍ଣ ଯାଏ
କରିବ ଚାଡ଼ନ । ଶୋଳ ବରଷ ପୁଅକୁ ଯେତେବେଳେ ହେବ
ଦ୍ଵୟଠାରେ ମିଥ ଭାବ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶବର୍ଣ୍ଣ ଆଚରିବ । ୧୨ ।

ଏକେନାପି ସୁବୃକ୍ଷେଣ ଦୁଷ୍ଟିତନ ସୁରକ୍ଷନା ।

ବାସିତଂ ତଦ୍ବନଂ ସର୍ବଂ ସୁସୁସେଣ କୁଳଂ ଯଥା । ୧୩ ।

ସୁରକ୍ଷ ପୁଷ୍ପ ବୃକ୍ଷେଣ ଥିଲେ ବନସ୍ତରେ, ସୁସୁସରେ ବନ-
ଯାକ ଆମୋଦିତ କରେ । ସେପରି ସୁପୁଅ ଏକ ହେଲେ ବଂଶେ
ଜାତ, କୁଳ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରଇ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ । ୧୩ ।

ଏକେନାପି କୁବୃକ୍ଷେଣ କୋଟରସ୍ତେନ ବଢ଼ିନା ।

ଦହ୍ୟତେ ତଦ୍ବନଂ ସର୍ବଂ କୁସୁସେଣ କୁଳଂ ଯଥା । ୧୪ ।

ଗୋଟିଏ କୁବୃକ୍ଷ ଥିଲେ କାନନ ମଧ୍ୟରେ, କୋଟର
ଅଗ୍ନିରେ ବନ ଭସ୍ମୀଭୂତ କରେ । ସେହିପରି କୁଳାଙ୍ଗାର ପୁଅ
ଜନମିଳେ, ଧନ ଧାନ ନାଶି ବଂଶ ବୁଢ଼ାଏ ସେ ଭଲେ । ୧୪ ।

ଦୁରତଃ ଶୋଭତେ ମୂର୍ଖୋ ଲମ୍ବଶାଠ ପଟାବୃତଃ ।

ତାବଜ ଶୋଭତେ ମୂର୍ଖୋ ଯାବତ୍ କିଛି ନବ୍ରାସତେ । ୧୫ ।

ଲମ୍ବ ସାଠ ପିନ୍ଧି ମୂର୍ଖ ଦୁରୁ ଶୋଭା ଦିଶେ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
କଉଣସି କଥା ସେ ନ ବ୍ରାସେ । କଥା କହିବା ମାତ୍ରେ ଜଣା ପଡ଼େ
ଗୁଣ, ଗଉରବ ପଣ ତାର ହୁଏ ଅକାରଣ । ୧୫ ।

ବିଷାଦପ୍ୟମୃତଂ ଗ୍ରାହ୍ୟମ୍ ମେଧାଦପି କାଞ୍ଚନଂ ।

ମରୁମପୃଷ୍ଠମଂ ବିଦ୍ୟାଂ ସ୍ୱୀରହଂ ଦୁଷ୍ଟଲୀଦପିଃ । ୧୬ ।

ବିଷ ମଧ୍ୟରୁ ଅମୃତ ଗ୍ରହଣ କରିବେ, ବିଷ୍ଣୁରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଥିଲେ
ତାହାକୁ ତୋଳିବେ । ମାତ ଲୋକଠାରୁ ଭଲ ବିଦ୍ୟାକୁ ଶିଖିବ,
ଗୁଣବନ୍ଧ ନାଶ ମାତକୁଳେ ଥିଲେ ନେବ । ୧୬ ।

ଉତ୍ସବେ ବ୍ୟସନେ ଚୈବ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷେ ଶତ୍ରୁ ବିଗ୍ରହେ ।

ରାଜଦ୍ୱାରେ ଶୁଣାନେତ ଯ ଚିଷ୍ଟିତ ସ ବାନ୍ଧବଃ । ୧୭ ।

ଉତ୍ସବେ ବିପଦେ ପୁଣି ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ କାଳରେ, ଶତ୍ରୁର ଦମନ
କିବା ଶୁଣାନ ଭୂମିରେ । ବିପଦେ ବିପଦ ଜ୍ଞାନ ଉତ୍ସବେ ଉତ୍ସବ,
ଯେ ସମାନ ଜ୍ଞାନ କରେ ସେହି ଯେ ବାନ୍ଧବ । ୧୭ ।

ପରେଷେ କାର୍ଯ୍ୟନ୍ତରଂ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ପ୍ରିୟବାଦନଂ ।

ବର୍ତ୍ତୁପ୍ରେତ୍ତଦୃଶଂ ମିତ୍ରଂ ବିଷକୁମ୍ଭଂ ପପ୍ତୋମୁଖଂ । ୧୮ ।

କହଇ ପ୍ରିୟ ମଧୁର କଥାକୁ ଆଗରେ, ଅନ୍ତର ହୋଇଲ
ମାତେ ସବନା କରେ । ବିଷକୁମ୍ଭ ମୁଖେ ସୁଧା ରଖିଲ ପ୍ରକାର,
ଏପରି ମିତ୍ରକୁ ଆଗେ ପରିଚ୍ଛାଗ କର । ୧୮ ।

କ୍ଷେ ଦୁଷ୍ଟାଞ୍ଚ ମିତ୍ରଂ ଯଃ ପୁନଃ ସତ୍ତାକୁ ମିଚ୍ଛତି ।

ସମୃଦ୍ଧ୍ୟୁପଗୃହୀତ ଗର୍ଭମଶ୍ୱତଶ୍ଚ ଯଥା । ୧୯ ।

ଯାହା ସଙ୍ଗତରେ ଥରେ ଶତ୍ରୁତା ହୋଇବ, ପୁନରପି କା
ସହିତ ଭାବ ନ କରିବ । ଅଶୁଚର ଗର୍ଭେ ଯେଉଁ ନିଶାକୁ ଲୁଚାଇ,
ସେପରି ଆପଣା ମୃତ୍ୟୁ ସ୍ୱହସ୍ତେ ଆଣଇ । ୧୯ ।

ନ ବିଶ୍ୱ ସ୍ୱେଦବିଶ୍ୱସ୍ତଂ ମିତ୍ରସ୍ଥାପି ନ ବିଶ୍ୱସେତ୍ ।

କଦାଚିତ୍ କୁପିତଂ ମିତ୍ରଂ ସତଂ ଦୋଷ ପ୍ରକାଶୟେତ୍ । ୨୦ ।

ଅବଶ୍ୟାସୀକ୍ତି ବିଶ୍ୱାସ କେତ୍ତେ ନ କରିବ, ମିତ୍ର ଆଗେ
କେତ୍ତେ ଗୁପ୍ତ କଥା ନ କହିବ । ଦୈବବଳେ ଯଦି କେବେ ବିବାଦ
ହୁଅଇ, ବିଶ୍ୱାସ କଥାକୁ କହି ପ୍ରମାଦ ଘଟଇ । ୨୦ ।

ଜାମୟାତ୍ ପ୍ରେଷଣେ ଭୃତ୍ୟାନ୍ ବାନ୍ଧବାନ୍ ବ୍ୟସନାଗମେ ।

ମିତ୍ରସ୍ଥା ଯଦି କାଳେ ତ ଶର୍ଯ୍ୟାଞ୍ଚ ବିଭବ ଷୟେ । ୨୧ ।

କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟେ ଜାଣିବ ଭୃତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ଦୁଃଖ ସମୟେ
ଜାଣିବ ବନ୍ଧୁତା ବେଗର । ବିପଦ କାଳେ ଜାଣିବ ମିତ୍ରର
ମିତ୍ରତା, ଧନ ଶେଷେ ବୁଝିବ ଯେ ପ୍ରିୟ ଆତ୍ମପ୍ରିୟତା । ୨୧ ।

ଉପକାର ଗୁହ୍ୟତେନ ଶତ୍ରୁଣା ଶତ୍ରୁ ମୁର୍ଦ୍ଧରେତ୍ ।

ପାବଲଗ୍ନ କରନ୍ତେନ କଣ୍ଠକେ ନୈବ କଣ୍ଠକଂ । ୨୨ ।

ଶତ୍ରୁ ବଶକର ଉପକାରକୁ କରିଣ, ତା ସାହାଯ୍ୟ ଅନ୍ୟ
କ୍ଷେତ୍ର କରିବ ଦଳନ । ଯେପରି ପାଦରେ କଣ୍ଠା ବୋହିଲେ
ଗୋଟିଏ, ଅନ୍ୟ କଣ୍ଠା ସାହାଯ୍ୟ ବାହାର କରାଯାଏ । ୨୨ ।

ନ କଣ୍ଠିତ୍ କସ୍ୟ ଚିନ୍ତନଂ ନ କଣ୍ଠିତ୍ କସ୍ୟଚିଦ୍ରିପୁଃ ।

କାରଣେନ ହି ଜାନାତ ମିତ୍ରାଣି ରପବଦ୍ରଥା । ୨୩ ।

ସଂସାରରେ ଶତ୍ରୁ କେହି ନୁହଇ କାହାର, କେହି କାହାର
ମିତ୍ର ନୁହେଁ ଜାଣ ସୁଜନର । କାର୍ଯ୍ୟକାଳେ ଶତ୍ରୁ ମିତ୍ର ପଡ଼ିଯାଏ
ଜଣା, ସୁଜନୀଏ ବୁଝନ୍ତି ତା କରି ବିବେଚନା । ୨୩ ।

ଦୁର୍ଜନଃ ପ୍ରିୟବାଦୀ ତ ନୈବ ବିଶ୍ୱାସ କାରଣଂ ।

ମଧୁ ତିଷ୍ଠତି ଜହ୍ନାନ୍ତେ ଦୁଦୟେ ତୁ ହଳାହଳଂ । ୨୪ ।

ଦୁଷ୍ଟଲୋକ ଯେବେ ପ୍ରିୟ ବଚନ କହିବ, କେତେବେଳେ
ତା କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ ନ ଯିବ । ଦୁଷ୍ଟଲୋକ ଦୁଃଖେ ମିଷ୍ଟ ବଚନ
କହଇ, ଦୁଦରେ କପଟ ରଖି ସକଳ ନାଶଇ । ୨୪ ।

ଦୁର୍ଜନଃ ପରିହର୍ତ୍ତବ୍ୟୋ ବିଦ୍ୟାଳୟଂ କୁତୋଽପି ସନ୍ ।

ମଣିନା ଭୂଷିତଃ ସର୍ପଃ କମସୌ ଭୟଙ୍କର । ୨୫ ।

ଦୁଷ୍ଟଲୋକ ଯେବେ ବିଦ୍ୟା ପଢ଼ିଣ ପଣ୍ଡିତ, ହେଲେ ମଧ୍ୟ
ତାର ସଙ୍ଗ ଛାଡ଼ିବା ଉଚିତ । ବିଷଧର ସର୍ପ ମୁଣ୍ଡେ ମଣି ଥିଲେ
ରହି, ତାର ଦନ୍ତଦାତରେ କି ମୃତ୍ୟୁ ନ ହୁଅଇ । ୨୫ ।

ସର୍ପ ହୁରଃ ଖଳ ହୁରଃ ସପାତ୍ ହୁରତରଃ ଖଳଃ ।

ମନ୍ତ୍ରୋଷଧିବଶଃ ସର୍ପ ଚଳ କେନ ନିବାର୍ଯ୍ୟତେ । ୨୬ ।

ସର୍ପ ଦୁଷ୍ଟ, ଖଳ ଦୁଷ୍ଟ ବେନଜନ, କିନ୍ତୁ ସର୍ପଠାରୁ ଖଳ
ଦୁଷ୍ଟ ଶତେଗୁଣ । ମନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୋଷଧି ବଳେ ସର୍ପ ବଶ ହୁଏ, ହେଲେ
କେତେବେଳେ ଚଳ ବଶୀଭୂତ ନୁହେଁ । ୨୬ ।

ନଦୀନାଞ୍ଚ ନଗିନାଞ୍ଚ ଶୃଙ୍ଗିଣା ଶତ୍ରୁପାଣିନାଂ ।

ବିଶ୍ୱାସୋ ନୈବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀଷୁ ରାଜକୁଳେଷୁ ଚ । ୨୭ ।

ନଦୀକୁ ବିଶ୍ୱାସ କେବେ ନ କରିବ ନରେ, ନଖ ଶିଙ୍ଗ ଥିବା
ପ୍ରାଣୀ ନ ଯାଅ ପାଶରେ । ଆବର ଶତ୍ରୁଧାରୀକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନ ଯିବ,
ନାସ ପୁଣି ରାଜାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନ କରିବ । ୨୭ ।

ହସ୍ତୀ ହସ୍ତ ସହସ୍ରେଣ ଶତହସ୍ତେ ନ ବାଜିନଃ ।

ଶୃଙ୍ଗୀଣ ଦଶହସ୍ତେନ ସ୍ଥାନ ଜ୍ୟାଗେନ ଦୁର୍ଜନ । ୨୮ ।

ହସ୍ତୀ ପାଶରୁ ସହସ୍ର ହସ୍ତ ଅନ୍ତରରେ, ଘୋଡ଼ାଠାରୁ ଯିବ
ଏକଶତ ହାତ ଦୂରେ । ଶୃଙ୍ଗୀଥିବା ଜନ୍ତୁଠାରୁ ଦଶହାତ ଦୂରେ,
ଦୁର୍ଜନ ଦେଖିଲେ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ିବ ସତ୍ତରେ । ୨୮ ।

ଅପବାର୍ଥଂ ଧନଂ ରକ୍ଷେତ୍ ଦାଗନ୍ ରକ୍ଷେଦନୈରପି ।

ଆତ୍ମାନଂ ସତତଂ ରକ୍ଷେ ଦାଗୈରପି ଧନୈରପି । ୨୯ ।

ଆପଦ ବିପଦ ପାଇଁ ଧନ ରଖିଥିବ, ସେହି ଧନ ଦ୍ୱାରା ପତ୍ନୀ
ଯତନେ ପାଳିବ । ବିପଦ ଆପଦ ଆସି ପଶିବା କାଳରେ, ଧନ
ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷେ ସହଜରେ । ୨୯ ।

ପରଦାସନ୍ ମରଦୁବ୍ୟଂ ପରବାଦ୍ୟ ପରସ୍ୟ ଚ ।

ପରଦାସଂ ଗୁରୁଃ ସ୍ଥାନେ ରାଜ୍ୟଞ୍ଚ ବିବର୍ଜୟେତ୍ । ୩୦ ।

ପର ନାଶ ପର ଧନ ପର ଅପବାଦ, ଛାଡ଼ିବ ନିଶ୍ଚୟ ଏହା
ନୋଡ଼ିଲେ ପ୍ରମାଦ । ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଆଗରେ ଯେହୁ ହାସ୍ୟକରେ,
ତାହାକୁ ସେ ଉପହାସ୍ୟ କରନ୍ତି ସଂସାରେ । ୩୦ ।

ଜ୍ଞାନଦେବଂ କୁଳସ୍ୟାର୍ଥେ ଗ୍ରାମସ୍ୟାର୍ଥେ କୁଳଂ ଜ୍ଞଜେତ୍ ।

ଗ୍ରାମଂ ଜନ ପଦାସ୍ୟାର୍ଥେ ଆତ୍ମାର୍ଥେ ପୃଥୁର୍ଗଂ ଜ୍ଞଜେତ୍ । ୩୧ ।

କୁଳରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ଜଣକୁ ତେଜବ, ଗ୍ରାମର ରକ୍ଷା
ନିମନ୍ତେ କୁଳକୁ ଛାଡ଼ିବ । ଦେଶରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଜ୍ଞାନକର ଗ୍ରାମ,
ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ପୃଥୁ ତେଜବ ସୁଜନ । ୩୧ ।

ଚଳତ୍ୟେକେନପାଦ୍ୟେନ ତିଷ୍ଠତେ କେନ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ।

ମାସମାସ୍ୟ ପରଂ ସ୍ଥାନଂ ପୂର୍ବମାୟୁତନଂ ଜ୍ଞଜେତ୍ । ୩୨ ।

ପ୍ରଥମେ ଏକପାଦକୁ ଚାଲେ ବୁଦ୍ଧିମାନ, ଅନ୍ୟ ପାଦ ଦେବା
ପୂର୍ବକରେ ଅନୁମାନ । ସେହିପରି ଅନ୍ୟ ଆଶ୍ରା ନ ଦେଖିଣ
ଯେହୁ, ଏକ ଆଶ୍ରା ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତେ ପଡ଼ଇ ସେହୁ । ୩୨ ।

ଲୁବ୍ଧ ମର୍ଥେନ ଗୃହୀୟାତ୍ ହିଂସାଞ୍ଜଳି କର୍ମଣଃ ।

ମୂର୍ଖଂ ଛନ୍ଦୋଽନୁବୃତ୍ତେନ ତଥା ସତ୍ୟେନ ପଶ୍ରିତଂ । ୩୩ ।

ଧନ ଦେଇ ଲୋଷ୍ଠ ଲୋକେ କରିବ ଆୟତ୍ତ, ହୋଧକ ବିନୟ
ହାର କରି ବଶୀଭୂତ । କପଟ ବଚନେ ମୂର୍ଖ ଜନକୁ ଡୋରିବ,
ପଶ୍ରିତକୁ ସତ୍ୟକହି ସନ୍ତୋଷ କରିବ । ୩୩ ।

ଅର୍ଥନାଶଂ ମନସ୍ତାପଂ ଗୁରୁ ଦୁଷ୍ଟରିତାନିତ ।

ବଞ୍ଚିତଞ୍ଜାପମାନଞ୍ଚ ମତିମାନ ନ ପ୍ରକାଶୟେତ୍ । ୩୪ ।

ଅର୍ଥ ନାଶ ମନ ଦୁଃଖ ଘର ଛୁଦ୍ର କଥା, ପ୍ରକାଶଣ ଅପମାନ
ଆଦି ଗୋପ୍ୟ କଥା । ଅନ୍ୟସ୍ଥାନେ ବୁଦ୍ଧିମାନ ପ୍ରକାଶ ନ କରେ,
ଲଜ୍ଜା ଅଟେ ଉଦ୍ଭେ ରଖିଥାଏ ଗୋପନରେ । ୩୪ ।

ଧନଧାନଂ ପ୍ରସଂସାଦେଷୁ ତଥା ବିଦ୍ୟା ଗମେତୁର ।

ଅହାରେ ବ୍ୟବହାରେ ଚ ଜକ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସୁଖୀ ଭବେତ । ୩୫ ।

ହକ୍ତା । ଲସାଦି ଧାନ କାରବାର କଲେ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ କରିବ
କେତେ ଜାଣିଥାଅ ନରେ । ବିଦ୍ୟାର ଆହାର ବ୍ୟବହାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ
କଲେ, ଶେଷେ ନାନା ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଲଭଇ ସେ ଭଲେ । ୩୫ ।

ଧନନଃ ଶ୍ରୋତ୍ରୀୟେ ରଜା ନୟା ବୈଦ୍ୟସ୍ତୁ ପଞ୍ଚମଃ ।

ପଞ୍ଚ ଯସ ନ ବିଦ୍ୟନ୍ତେ ତସ ବାସ ନ କାରୟେତ୍ । ୩୬ ।

ଧନଲେଖ ଶ୍ରୀ ରଜା ନୟା ବୈଦ୍ୟ ଜାଣ, ଯେଉଁ ପ୍ଳାନରେ
ନାହାନ୍ତି ଏହି ପାଞ୍ଚଜଣ । ସେ ପ୍ଳାନରେ ବାସ କେତେ ନ କରେ
ପଣ୍ଡିତ । କଲେ ଆପଦ ଘଟଇ ଏ କଥା ନିଶ୍ଚିତ । ୩୬ ।

ଯସ୍ମିନ୍ ଦେଶେ ଯନ୍ତ୍ରାନୋ ନ ବୁଝି ନିତ ବଚବା ।

ନ ଚ ବିଦ୍ୟାଗମ କଣ୍ଠେ ତଂ ଦେଶଂ ପରିବର୍ଜୟେତ୍ । ୩୭ ।

ଯେଉଁ ଦେଶେ ଗଞ୍ଜରବ ଦୃଢ଼ି ଆଦି ନାହିଁ, ତେଲୁ ବାନ୍ଧବ ଦି
ବିଦ୍ୟାବନ୍ତ ଜନ ନାହିଁ । ଏପରି ଦେଶରେ କେତେ ନ କରିବ
ଘର । ଶାସ୍ତ୍ରମତେ ସେ ଦେଶକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କର । ୩୭ ।

ମନସା ଚିନ୍ତାତଂ କର୍ମ ବଚସା ନ ପ୍ରକାଶୟେତ୍ ।

ଅନ୍ୟ ଲକ୍ଷତ କାର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ଯସ ସିଦ୍ଧି ନିର୍ଯ୍ୟାୟତେ । ୩୮ ।

ମନ ମଧ୍ୟେ ଯେଉଁକଥା ଭାବନା କରିବ, ଅନ୍ୟଲୋକ ଆଗେ
ତାହା କେତେ ନ କହିବ । ତୁମ୍ଭର ମନ କଥାକୁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ
ଯେବେ, ନାନାଦି ବିଦ୍ଧ ଘଟଇ କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ କେତେ । ୩୮ ।

କୁଦେଶଞ୍ଚ କୁଦୃଢ଼ିଞ୍ଚ କୁସାଧ୍ୟା କୁନୟା ତଥା ।

କୁଦ୍ରବ୍ୟଞ୍ଚ କୁଶେଜ୍ୟଂ ଚ ବର୍ଜୟେତ ବିଚକ୍ଷଣ । ୩୯ ।

ମନ୍ଦ ଦେଶେ ଘର ନିତ ଖାଦିକା କରିବା, କୁନୟାରେ ସ୍ଥାନକର
କୁସାଧ୍ୟା ରମିବା । କୁଦ୍ରବ୍ୟ ଗ୍ରହଣର କନ୍ୟା କୁଦ୍ରବ୍ୟ ସେଜନ,
ନିଶ୍ଚେ ପରିତ୍ୟାଗ କର ଆହେ ସୁଜ୍ଞଜନ । ୩୯ ।

ରଣଶୋଭା ଶେଷଶ୍ଚ ବ୍ୟାଧି ଶେଷସ୍ତଥୈବତ ।

ସୁନଶ୍ଚକର୍ତ୍ତେତେ ସମୁଦ୍ରସ୍ଥାନ ଶେଷ ଚକାରୟେତ୍ । ୪୦ ।

ରଣ ମନଶୋଧ କରି ଶେଷ ନ ଶେଷ, ଅଗ୍ନିକୁ ଲିଭାଇ
ଦେଇ ନିଶେଷ କରିବ । ମେଘପରି ଶେଷର ନ ରଖିବ କଳ୍ପସ,
ବେନଥିଲେ ବିପଦ ସେ ଅଟଇ ଅନେଷ । ୪୦ ।

ଚିନ୍ତାକୁରା ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ବଦାଶା ମାତପୋଜୁନଃ ।

ଅସୌକ୍ଷ୍ମଗ୍ୟଜୁନଃ ସ୍ତ୍ରୀଣାମଶ୍ୱାନଂ ମୈଥୁନଂ ଜୁର । ୪୧ ।

ଚିନ୍ତା ହୁଏ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଜୁରର ସମାନ, ଲୁଗାକୁ ଶେ ହୁଅଇ
ଜୁରପରି ଜାଣ । ନାଶ ଛଗ୍ୟସ୍ଥାନା ହେଲେ ସେ ଡାହାକୁ ଜୁର,
ମୈଥୁନ ଅଶ୍ୱେ ହୁଅଇ ଜୁର ପରକାର । ୪୧ ।

ଅସ୍ତି ପୁରୋ ବଶେ ସସ୍ୟ ଭୃତ୍ୟା ବର୍ଯ୍ୟା ଭୂଥୈବତ ।

ଅଭାବେ ପଞ୍ଚ ସନ୍ତୋଷେ ସ୍ୱର୍ଗସ୍ଥସୌ ମହାତମେ । ୪୨ ।

ପୁର ଅନୁଗତ ଚିର ବନତା ଗୁଣିଣୀ, କଞ୍ଚର ସଦୃଶ ଭୃତ୍ୟ
ଆଜ୍ଞାତାଲେ ପୁଣି । ଧନସ୍ଥାନ ହେଲେ ସୁଖା ନୁହନ୍ତି କାଚର, ସେ
ଗୃହ ସଂସାର ମଧ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗ ପରକାର । ୪୨ ।

ଦୁଷ୍ଟା ଭୂର୍ଯ୍ୟା ଶଠ ମିତ୍ର ଭୃତ୍ୟଶ୍ଳୋଷରଦାୟକଃ ।

ସସର୍ପେ ଚ ଗୃହେ ବାସେ ମୃତ୍ୟୁରେବ ନ ସଂଶୟ । ୪୩ ।

ଭୂର୍ଯ୍ୟା ଯାର ଦୁଷ୍ଟା ଶଠ ମଇତ୍ର ଅଟଇ, ଭୃତ୍ୟ ହୋଇ
ମୁନିବକୁ ପ୍ରତ୍ୟୁଷର ଦେଇ । ଯେଉଁ ଗୃହ ମଧ୍ୟେ ସର୍ପ କରିଥାଇ
ବାସ, ସେ ଗୃହେ ରହିଲେ ମୃତ୍ୟୁ ହୁଅଇ ଅବଶ୍ୟ । ୪୩ ।

ମାତା ପତ୍ୟ ଗୃହେ ନାସ୍ତି ଭୂର୍ଯ୍ୟା ଚ ପ୍ରିୟବାଦିନୀ ।

ଅରଣ୍ୟଂ ଚେଜ ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥାରଣ୍ୟଂ ତଥା ଗୃହଂ । ୪୪ ।

ଯେଉଁ ଘରେ ମାତା ନାହିଁ ବୁଝିବା ଶବର, ଭୂର୍ଯ୍ୟା ଯେବେ
କଟୁକଥା କହେ ସ୍ୱାମୀଠାର । ସେ ଗୃହକୁ ଛାଡ଼ି ବନେ ରହିବା
ଉଚିତ, ବନସ୍ତ ପରି ସେ ଗୃହ ହୁଅଇ ଲକ୍ଷିତ । ୪୪ ।

ଭୂଗୋଳ ଶାସ୍ତ୍ର ମାତା ତ ବ୍ୟବହାରଣୀ ।

ଭୂଗୋଳ ରୂପବନ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ପୁଣି ଶାସ୍ତ୍ର ଅପଣ୍ଡିତ । ୪୫ ।

ଭୂଗୋଳ କରୁଥିଲେ ପିତା ଶାସ୍ତ୍ର ସମ ହୁଏ, ମାତା ଦୋଷରୁଣୀ
ହେଲେ ତହୁଁ ବଳିଯାଏ । ଭୂଗୋଳ ସୁଦୃଶ ହୋଇଲେ ମନ ସଦା
ଢ଼ର, ପୁଣି ମୂର୍ଖ ହେଲେ ଶାସ୍ତ୍ର ହୁଅଇ ନିଜର । ୪୫ ।

କୋକିଳାନାଂ ସ୍ଵରୋ ରୂପ ନାଶରୂପଂ ପତିବ୍ରତା ।

ବିଦ୍ୟା ରୂପଂ କୁରୁପାଣାଂ କ୍ଷମ ରୂପଂ ତପସ୍ଵୀନାଂ । ୪୬ ।

କୋକିଳ ବିରୂପ ହେଲେ ରୂପ ତାର ସ୍ଵର, ପତିବ୍ରତା
ଗୁଣ ଅଟେ ରୂପ ନାଶକର । କୁହୁ ତ ଜନର ରୂପ ବିଦ୍ୟା ଯେ
ଅଟଇ, କ୍ଷମା ଗୁଣ ତପସ୍ଵୀମାନଙ୍କ ରୂପ ହୋଇ । ୪୬ ।

ଅବିଦ୍ୟା ଜୀବନଂ ଶୂନ୍ୟଂ ଦିକଶୂନ୍ୟ ତେନ ବାରିବା ।

ପୁଣ୍ୟଶୂନ୍ୟଂ ଗୁଣ ଶୂନ୍ୟ ସଦଂ ଶୂନ୍ୟ ଦରିଦ୍ରତା । ୪୭ ।

ବିଦ୍ୟା ନ ଜାଣିବା ଲୋକର ଜୀବନ ଶୂନ୍ୟ, ବରୁବାରିବ
ନ ଥିଲେ ଦିଗ ଦିଗେ ଶୂନ୍ୟ । ପୁଣି ଯେଉଁ ଘରେ ନାହିଁ ଶୂନ୍ୟ
ସେହି ଘର, ଦରିଦ୍ର ଲୋକର ଶୂନ୍ୟ ଅଟଇ ସ୍ଵସାର । ୪୭ ।

ଅଦାତା ବଶଦୋଷେଣ କର୍ମ ଦାଶେ ଦରିଦ୍ରତା ।

ରୁଗ୍‌ଶତା ମାତୃଦୋଷେଣ ପିତୃ ଦୋଷେଣ ମୂର୍ଖତା । ୪୮ ।

ବଶ ଦୋଷରୁ ଅଦାତା ହୁଅନ୍ତି ଯେ ନର, ନିଜ କର୍ମଦୋଷ
ଦରିଦ୍ରତା ପ୍ରାଣୀଙ୍କର । ମାତାର ଦୋଷରୁ ପୁଣି ବେମାରୀଆ ହୁଏ,
ପିତାଙ୍କର ଦୋଷ ପୁଣି ମୂର୍ଖତାକୁ ପାଏ । ୪୮ ।

ଗୁରୁ ଭଗ୍ନୀ ଦ୍ଵିଜାତିନାଂ ବର୍ଣ୍ଣନାଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଗୁରୁଃ ।

ପତିରେକୋ ଗୁରୁ ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ସଦଂ ଶାସ୍ତ୍ରାଗତୋ ଗୁରୁ । ୪୯ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ଗୁରୁ ଅଟେ ଯେ ଅଟଇ, ସମସ୍ତ ଜାତିଙ୍କ
ଗୁରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲଇ । ସାଧୁ ନାଶକର ଗୁରୁ ଏକମାତ୍ର ପତି,
ସମସ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ଗୁରୁ ଅଟେ ଅଟନ୍ତି । ୪୯ ।

ଗୁଣକ୍ୟ ଶ୍ଳୋକ

ଅତି ଦର୍ପେ ହତ ଲଜା ଅତିମାନେ ଚ କୌରବ ।

ଅତିଦାନେ ବରୁବଞ୍ଚେ ସର୍ବମଙ୍ଗଳ ଗର୍ହିତଂ । ୧୦ ।

ଅତି ଗର୍ବକରି ଲଜା ବରଣ ମରିଲ, ଅତି ଅଭିମାନେ
ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ନାଶ ଗଲ । ଅତିତାନ ହେତୁ ବଳି ପାତାଳକୁ
ଗଲେ, ସବୁ ଅମଙ୍ଗଳ ଘଟେ ଅତିଶୟ ହେଲେ । ୧୦ ।

ବହୁସ୍ଥାନାମଳକାର ଦୃତସ୍ଥାନଞ୍ଚ ଶ୍ରେଜନଂ ।

ସ୍ତନସ୍ଥନା ଚ ଯା ନାସ୍ତି ବିଦ୍ୟା ସ୍ଥାନଞ୍ଚ ଜୀବନଂ । ୧୧ ।

ବହୁ ନ ଥିଲେ ଗହଣା ଶୋଭା ନ ଦିଶଇ, ଦୃତ ନ ଥିଲେ
ଶ୍ରେଜନ ତୃପ୍ତି ନୁହଇ । କୁହେନ ହେଲେ ନାସ୍ତି ନ ଦିଶଇ
ଶୋଭା । ମୂର୍ଖ ହେବାଠାରୁ ଭଲ ଜୀବନ ତେଜବା । ୧୧ ।

ଆୟୁଷ ଷଣ ଏକୋପିନ ଲଭ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକୋଟିଭଃ ।

ସଚେନ୍ନିରର୍ଥକଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନୁ ହାନିସତ୍ତ୍ୱେ ଅଧିକଂ । ୧୨ ।

ଜୀବନର ଏକ ଷଣ ବୃଥାରେ କାଟିଲେ, ନ ମିଳିବ କେବେ
ତାହା କୋଟିମୁଦ୍ରା : ଦେଲେ । ଅମୂଲ୍ୟ ଜୀବନକୁ ବୃଥାରେ
କଟାଇଲେ, ତହୁଁ ବଳି ଷଡ଼ ଅର୍ଥ ନାହିଁଟି ସଂସାରେ । ୧୨ ।

ପୁତ୍ର ପ୍ରୟୋଜନ ଦ୍ୱାରା ପୁତ୍ରଃ ପିଣ୍ଡ ପ୍ରୟୋଜନଃ ।

ହିତପ୍ରୟୋଜନଂ ମିତ୍ର ଧନଂ ସର୍ବ ପ୍ରୟୋଜନଂ । ୧୩ ।

ପୁତ୍ରଲଭ ଆଶେ ଭାର୍ଯ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ, ପୁତ୍ର ଆବଶ୍ୟକ
ହୁଏ ପିଣ୍ଡର ନିମିତ୍ତ । ନିଜ ମଙ୍ଗଳ ସକାଶେ ମିତ୍ର ପ୍ରୟୋଜନ,
ସକଳର କାର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ ପାଶେ ଥିଲେ ଧନ । ୧୩ ।

ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଂ ପ୍ରକୃତଂ ବାକ୍ୟଂ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ପୁତ୍ର ପଣ୍ଡିତଃ ।

ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ସଦୃଶ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ସୁଜନପ୍ରିୟଃ । ୧୪ ।

ସଂସାରେ ଅଟେ ଯେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ବଚନ । ବହୁ କଷ୍ଟରେ
ମିଳଇ ପୁତ୍ର ଗୁଣବାନ । ଆପଣା ସମାନ ପ୍ରିୟ ଭାଗ୍ୟେ ଥିଲେ
ପାଇ । ହିତକାଣ୍ଡ ପ୍ରିୟ ବରୁ କଷ୍ଟରେ ମିଳଇ । ୧୪ ।

ସ୍ୱେଜ୍ୟଂ ସ୍ୱେଜନଶକ୍ତସ୍ତୁ ରତଶକ୍ତିବରୋଃ ସ୍ୱପ୍ନଃ ।

ବିଭବୋ ଦାନଶକ୍ତିସ୍ତୁ ନାଲ୍ପସ୍ୟା ତପସ୍ୟାଫଳ । ୫୫ ।

ସୁଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ପୁଣି ସ୍ୱେଜନ ଶକ୍ତି, ରତଶକ୍ତି ଆବର
ଯେ ସୁଦର୍ଶ ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଦାନ ଶକ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଏ ଛଅକଥା ପୁଣି, ବହୁ
ତପସ୍ୟାରେ ମିଳେ ଜାଣ ହେ ସୁଜ୍ଞାନ । ୫୫ ।

ଶୈଳେ ଶୈଳେ ନ ମାଣିକ୍ୟଂ ମୌକ୍ତିକଂ ନ ଗଜେ ଗଜୋ ।

ସାଧବୋ ନହି ସବଂ ଚନ୍ଦନଂ ନ ବନେ ବନେ । ୫୬ ।

ସବୁ ପଦ୍ମତରେ ଯେ ମାଣିକ୍ୟ ନ ମିଳଇ, ମୁକ୍ତା ସବୁ
ହାତ୍ତମାନଙ୍କଠାରେ ନ ଥାଇ । ସାଧୁ ଲୋକ ବାସ ନ କରନ୍ତି
ସବୁସ୍ଥାନେ, ଚନ୍ଦନ ବୃକ୍ଷ ନ ଜନ୍ମଇ ସଜ୍ଜଳ ବନେ । ୫୬ ।

ଅଶୋକ୍ୟଃ ନିର୍ଦ୍ଦିନଃ ପ୍ରାଞ୍ଜ୍ଞଃ ଶୋଭ୍ୟ ପଣ୍ଡିତବାଚକଃ ।

ଅଶୋକ୍ୟା ବଧବା ନାସ୍ତ୍ୟ ଧୂମ ପୌଷ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ । ୫୭ ।

ପଣ୍ଡିତ ନିର୍ଦ୍ଦିନ ହେଲେ ଦୁଃଖ ନୁହେଁ କାର, ବିଦ୍ୟାବଳ
ମିତ ଥିଲେ ଭାବନା ନ କର । ଧୂମ ନାହିଁ ଥିବା ନାସ୍ତ୍ୟ ବଧବା
ହୋଇଲେ, ତଥାପି ନୁହେଁ ଦୁଃଖ ସୁଖେ ସେହୁ ତଳେ । ୫୭ ।

ଅବଦ୍ୟା ପୁରୁଷଃ ଶୋଭ୍ୟଂ ଶୋଭ୍ୟଂ ମୈଥୁନମପ୍ରଜଂ ।

ନିରାହାରଃ ଶୋଭ୍ୟ ପ୍ରଜାଃ ଶୋଭ୍ୟଂ ରାଜ୍ୟମନାୟକଂ । ୫୮ ।

ପୁରୁଷ ହୋଇଣ ଯେବେ ବିଦ୍ୟା ନ ଜାଣଇ, ମେଥୁନେ ଶ
କାର୍ଯ୍ୟ ଯେବେ ପୁତ୍ର ନ ଜନ୍ମଇ । ରାଜା ଥିବା ଦେଖେ ପ୍ରଜା
ଉପବାସେ ମଲେ, ଏ ସବୁ କାରଣ ଦେଖ ଅଗ୍ରଜନ ହେଲେ ।

କୁଳୀନୈଃ ସହ ସମ୍ପର୍କ ପଣ୍ଡିତତ୍ୟୋଃ ସହମିତତାଂ ।

ଜାତିଭିନ୍ନ ସମଂ ମେଳଂ କୁଟାଶୋ ନ ବିନଷ୍ୟତି । ୫୯ ।

କୁଳୀନ ଲୋକ ସହିତ ବନ୍ଧୁତା କଲେ, ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ସହ
ମିତ୍ରତା କରିଲେ । ଆପଣାର ଜାତି ଗୋଟି ମେଳ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ,
ବିପଦେ ନ ପଡ଼େ ସେହୁ ଜାଣିଥିବ ଭଲେ । ୫୯ ।

କଷ୍ଟା ବୃତ୍ତିଃ ପରାଧୀନା କଷ୍ଟୋ ବାସୋ ନିଗ୍ରହଃ ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟାବ୍ୟବସାୟଶ୍ଚ ସର୍ବକଷ୍ଟା ଦରିଦ୍ରତା । ୭୦ ।

ପରାଧୀନ ବୃତ୍ତି ମାନେ ଅଟେ କଷ୍ଟକର, ବହୁ କଷ୍ଟେ
ନିଗ୍ରହଯେ ବାସ କରିବାର । ଅଳ୍ପଧନେ ବ୍ୟବସାୟ କର ବହୁ
କଷ୍ଟ । ଦରିଦ୍ର ଜୀବନ ସବୁ କଷ୍ଟରୁ ଗରିଷ୍ଠ । ୭୦ ।

ତସ୍ମରସ୍ୟ କୃତୋ ଧର୍ମୋ ଦୁର୍ଜନସ୍ୟ କୃତଃ କ୍ଷମା ।

ବେଶ୍ୟାନାଞ୍ଚ କୃତଃ ସ୍ନେହ କୃତଃ ସତ୍ୟଞ୍ଚ କାମିନୀଂ । ୭୧ ।

ଭେଦଠାରେ ଦୟା ଧର୍ମ ଥିବ ଅବା କାହିଁ, ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକ-
ଠାରେ କ୍ଷମାଗୁଣ ନ ମିଳଇ । ପ୍ରକୃତ ସ୍ନେହ ବେଶ୍ୟାର ପାଶେ ନ
ମିଳଇ । କାମାତୁର ଲୋକ କେବେ ସତ୍ୟ ନ ଭାସଇ । ୭୧ ।

ପ୍ରୋଷିତ୍ୟସ୍ୟ କୃତୋ ମାନଃ କେପନସ୍ୟ କୃତଃ ସୁଖଂ ।

ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ କୃତଃ ସଞ୍ଚରଞ୍ଚ କୃତ ପ୍ରୀତିଃ ଖଳସ୍ୟ ଚ । ୭୨ ।

ଭୁକରକୁ ମାନ୍ୟ ଅବା କିଏ କରିପାରେ । ଶୋଧୀ ଲୋକେ
ସୁଖ ନ ମିଳଇ କେଉଁଠାରେ । ନାରୀ ସଞ୍ଚର ରଖିବ ଏ ବଡ଼
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ଖଳ ସନ୍ଧିତରେ ପ୍ରୀତି ନୁହଇ ସୁଲଭ । ୭୨ ।

ଦୁର୍ବଳସ୍ୟ ବଳଂ ରଜା ବଳାନା ରୋଦନଂ ବଳଂ ।

ବଳଂ ମୂର୍ଖସ୍ୟ ମୌନତ୍ବଂ ଚୌରଶାମନକୁତଂ ବଳଂ । ୭୩ ।

ଦୁର୍ବଳ ଲୋକର ରଜା ବଳ ଯେ ଅଟଇ । ବାଳକମାନଙ୍କ
ବଳ ହସନ ଅଟଇ । ମଉନ ହୋଇ ରହିବା ବଳ ମୂର୍ଖଙ୍କର ।
ମିଛ କହିବା ଯେ ବଳ ଅଟେ ଚୋରଙ୍କର । ୭୩ ।

ଯୋ ଧୃବାଣୀ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଅଧୃବଂ ପରିସେବତେ ।

ଧୃବାଣୀ ସତ୍ୟ ନ୍ୟୟଃ ଶୃଧୃବଂ ନଷ୍ଟ ହେବ ହି । ୭୪ ।

ଯେହୁ ନିଷ୍ଠିତ ବିଷୟ ପରିତ୍ୟାଗ କରି, ଅନିଷ୍ଠିତ ବିଷୟକୁ
ହୁଦେ ଥାଏ ଧରି । ନିଷ୍ଠିତ ଅନିଷ୍ଠିତ ଏ ଦୁଇ ନାଶହୋଇ, ବର୍ତ୍ତୁର
କାର୍ଯ୍ୟ ନ କଲେ ପ୍ରମାଦେ ପଡ଼ଇ । ୭୪ ।

ଶୁକ୍ଳ ମାଂସ ସ୍ତ୍ରୀପୁରା ବୃଦ୍ଧା ବାଳାର୍ଜାଂ ପୁରଜଂ ଦଧି ।

ପ୍ରସାଦେ ମୈଥୁନଂ ନଦ୍ରାଂ ସଦ୍ୟଃ ପ୍ରାଣଃ ହରଣିଷତ୍ । ୭୫ ।

ଶୁଖିଲ ମାଂସ ଖାଇବା ବୃଦ୍ଧା ସ୍ତ୍ରୀ ରମଣ, ସକାଳ ଶରୀରେ
ବୁଲି ଘୋଳ ଦହି ପାନ । ସକାଳେ ଶୋଇବା ପୁଣି ସକାଳେ
ମୈଥୁନ, ଏ ଛଅ କଥାରେ ମୃତ୍ୟୁ ନିଶ୍ଚୟ ହୁଏ ଜାଣ । ୭୫ ।

ସଦ୍ୟମାଂସ ନବାଲ୍ଲକ୍ଷ ବାଳ ସ୍ତ୍ରୀ କ୍ଷୀରଭୋଜନଂ ।

ଦୃଢ଼ମୃଷ୍ଟୋଦକଂ ଚୈବ ସଦ୍ୟଃ ପ୍ରଣକରଣିଷତ୍ । ୭୬ ।

ଯଜ ମାଂସ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଳ୍ପ କରିଲେ ଭୋଜନ, ଯୁବକ ନାଶ
ରମଣ ସଦ୍ୟ ଦୁର୍ଗ୍ରାସ ପାନ । ସଦ୍ୟ ଦୃଢ଼ ଉଷ୍ଣ ଜଳ ଯେହୁ ପାନକରେ
ଏହି ଛଅ ଆୟୁଷକୁ ବଢ଼ାନ୍ତି ସତର । ୭୬ ।

ସିଂହାଦେକଂ ବକାଦେକଂ ଷତ୍ ଶ୍ଵାନସ୍ତ୍ରୀଣି ଗର୍ଭଭାତ ।

ବାୟୁସାର୍ତ୍ତ ଉଞ୍ଚାଣିଷେତ ଚତ୍ଵାରି କୁକୁଟାଦପି । ୭୭ ।

ସିଂହଠାରୁ ଏକ ପୁଣି ବକଠାରୁ ଏକ, ଶ୍ଵାନଠାରୁ ଛଅ
ବିଦ୍ୟା ଆନନ୍ଦରେ ଶିଖ । ଗଧଠାରୁ ଚଳି କାକଠାରୁ ପାଞ୍ଚଗୁଣ,
କୁକୁଟଠାରୁ ଚାରିଗୁଣ ଶିଖିବ ପୁଞ୍ଜନ । ୭୭ ।

ପ୍ରଭୁଚମନ୍ତକାର୍ଯ୍ୟାମ୍ବା ଯୋ ନରଃ କର୍ତ୍ତୃମିଚ୍ଛତ ।

ସମ୍ଭାରମ୍ବେଶ ଚତୁର୍କାର୍ଯ୍ୟାତ୍ସିଂହାଦକଂ ପ୍ରଜାତ୍ଵିତଂ । ୭୮ ।

ଛୋଟ କାର୍ଯ୍ୟ ଥାଇ ଅବା ବଡ଼ କାର୍ଯ୍ୟ ଥାଇ, ଯତନେ
ତାହା କରିବ ଅଳସ ନ ହୋଇ । ସିଂହଠାରେ ଏହି ଗୁଣ
ବିଦ୍ୟମାନ ଥାଏ, ତାଠାରୁ ଏ ଗୁଣ ଶିଖାକରିବ ନିଶ୍ଚୟ । ୭୮ ।

ସବେହୁପୁଣି ସଂଯମ୍ୟ ବଳବତ୍ ପଶ୍ତିତୋ ଜନ ।

ଦେଶକାଳୋପପନ୍ନାନ ସର୍ବକାର୍ଯ୍ୟାଣି ସାଧୟେତ୍ । ୭୯ ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କୁ ରଖି ନିଜ ଆୟୁଷରେ, ବଳ ପରି ବସିଥିବ
ଏକଇ ଧନରେ । ଦେଶ କାଳ ଭାବି କର୍ମ କରିବ ସାଧନ,
ଯେଉଁଠି ବଳ ବୃଦ୍ଧି ବସିଥାଏ ମାନ । ୭୯ ।

ବହାଣୀ ସ୍ଵଳ୍ପ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ସୁନଦ୍ରାଃ ଶୀଘ୍ରଚେତନଃ ।

ପ୍ରଭୁଭକ୍ତସ୍ତୁ ଶୂରସ୍ତୁ ଜ୍ଞାତବ୍ୟଃ ସଟଶ୍ଚାନୋଗୁଣଃ । ୭୦ ।

ବହୁତ ଖାଇ ପାରିଲ ଅଳ୍ପେ ତୁଷ୍ଟ ହୁଏ, ଶୀଘ୍ରକରି ଉଠେ
ଯେବେ ନଦ୍ରା ଯାଇଥାଏ । ପ୍ରଭୁଭକ୍ତ ପୁଣି ଯଥାଶକ୍ତି ବଳବାନ,
ଶୂନଠାରୁ ଛଅଗୁଣ ଶିଖିବ ସୁଜନ । ୭୦ ।

ଅବଗ୍ରାମ ବହୋଭରଂ ଶୀତୋଷ୍ଠଂ ନ ଚ ବିଦନ୍ତି ।

ସ ସନ୍ତୋଷସ୍ତଥା ନିତ୍ୟଂ ସିଂହୀ ଶିଷେତ ଗର୍ଭଗ୍ରାହ । ୭୧ ।

ଶୀତ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଆଦି କଷ୍ଟ ସମାନ ମଣାଇ, ଜ୍ଞାନ ନୋହି
ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭାର ବୋହୁଥାଇ । ସବଦା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥାଏ ଏହି ତନୁ ଗୁଣ ।
ଗଧଠାରୁ ଶିଷା କର ଆହେ ବୁଦ୍ଧିମାନ । ୭୧ ।

ଗୃତଂ ଧର୍ମଞ୍ଚମେଥୁନଂ କାଳେ ଚ ସଂଗ୍ରହ ।

ଅପ୍ରମାଦମନାପ୍ରସଂଗତଃ ଶିଷେତ ବାୟୁସାତ । ୭୨ ।

ମେଥୁନ କର୍ମ କରିବ ଅତି ଗୋପନରେ, ସବଦା ତେଷ୍ଟା
କରିବ ଶାନ୍ତ ସଂଗ୍ରହରେ । ସାବଧାନ ସବଦା ଅଳସୁଆ ନୋହିବ
ଏ ଶୁଭେଚ୍ଛି ଗୁଣ କାଳଠାରୁ ଯେ ଶିଖିବ । ୭୨ ।

ଯୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ପ୍ରାନ୍ତରୁଥାନ ଶ୍ରେଜନଃ ସନ୍ନିବନ୍ଧୁଃ ।

ସ୍ତ୍ରୀଯୁମାପଦତାଂ ରକ୍ଷେତ୍ ତତୁଃ ଶିଷେତ କୁକୁଟାହ ।

ପାହାନ୍ତାରୁ ଉଠି ଯୁଦ୍ଧେ ଅଗ୍ରଗାମୀ ହେବ, ଶ୍ରେଜନ କରିବ
ଦେନି ବନ୍ଧୁ ଯେ ବାନ୍ଧବ । ବିପଦରୁ ନିଜ ପତ୍ନୀ ଉଦ୍ଧରିବ ପୁଣି,
କୁକୁଟଠାରୁ ଶିଖିବ ଏକୁ ଚାରିଗୁଣ । ୭୩ ।

କୋଃତତ୍ତ୍ଵରଃ ସମର୍ଥାନାଂ ନାଦୁରଂ ବ୍ୟବସାୟିନାଂ ।

କୋ ବିଦେଶଃ ସବିଦ୍ୟାନଂ କଃ ପରଃ ପ୍ରିୟବାଦିନା । ୭୪ ।

କର୍ମ୍ୟକାଶ୍ଵ ଲୋକ କୋଝ ଭାର ନ ମଣଇ, ବ୍ୟବସାୟୀ
ପକ୍ଷେ ବାଟ ଦୁର ଯେ ନୁହଇ । ଦେଶ ବିଦେଶ ନ ଭାବେ ଯେହୁ
ଜ୍ଞାନଜନ, ସିଷ୍ଟାବଶୀ ଲୋକେ ଶେଷ କେହି ନାହିଁ ଜଣ । ୭୪ ।

ଅପଦାଂ କଥିତଂ ପଞ୍ଚା ଇନ୍ଦ୍ରପାଣା ମସଦମଃ ।

ଚକ୍ତାପୁଃ ସମ୍ପଦାଂ ମାର୍ଗୋ ଯେନେଷୁଂ ତେନଗମ୍ୟତା । ୭୫ ।

ଇନ୍ଦ୍ରପୁମାନଙ୍କୁ ନ ପାରିଲେ ବଶକରି, ଆପଦ ବିପଦ ମାନ
ନିଶ୍ଚେ ଆସେ ଦେବ । ଇନ୍ଦ୍ରପୁ ଦମନ କଲେ ଆଉ କି ଭାବନା,
ଯେଣେ ଇଚ୍ଛା ତେଣେ ଯାଅ ନ ଆଇ ଶୋଚନା । ୭୫ ।

ନ ଚ ବିଦ୍ୟା ସମୋବନ୍ଧ ନ ଚ ବ୍ୟାଧି ସମୋରପୁଃ ।

ସ ଗୁପତ୍ୟସମଃ ସ୍ନେହୋ ଚ ଦୈବାତ୍ ପରଂ ବଳା । ୭୬ ।

ବିଦ୍ୟା ପରି ବନ୍ଧୁ ଆଉ ସଂସାରେ ନ ମିଳେ, ବ୍ୟାଧିଠାରୁ
ବଳି ଶତ୍ରୁ ନାହିଁ ଭୁମଣ୍ଡଳେ । ପୁତ୍ର ସ୍ନେହଠାରୁ ବଳି ଆଉ ସ୍ନେହ
ନାହିଁ, ଦଇବ ବଳରୁ କାହା ବଳ ବେଶୀ ନୋହି । ୭୬ ।

ସମୁଦ୍ରାଚରଣ ଭୂମିଃ ପ୍ରକାରବରଣଂ ଗୃହଂ ।

ନରେନ୍ଦ୍ରା ବରଣ ଦେଶାଶ୍ଚରଣାବରଣଃ ସ୍ତ୍ରୀପୁଃ । ୭୭ ।

ସମୁଦ୍ର ଆବରଣରେ ପୃଥି ମନୋହର, ପାଚେଇ ଦ୍ଵାରା
ଆକୃତ ଭର ଯେ ସୁନ୍ଦର । ରଜା ଆବରଣ ଦେଶ ଅଟେ ସୁଖକର,
ସଜରନ୍ଧ ଆବରଣ ନାରୀର ସୁନ୍ଦର । ୭୭ ।

ନ.ସ୍ତ୍ରୀବିଦ୍ୟା ସମଂ ବନ୍ଧୁ ନାସ୍ତି ସତ୍ୟ ସମ ତପଃ ।

ନ.ସ୍ତ୍ରୀ ରୋଗସମଂ ଦୁଃଖଂ ନାସ୍ତି ଜ୍ୟାଗ ସମଂ ସୁଖଂ । ୭୮ ।

ବିଦ୍ୟାର ସମାନ ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ କେଉଁଠାରେ, ସତ୍ୟର ସମାନ
ତପ ନାହିଁ ଏ ସଂସାରେ । ରୋଗର ସମାନ ଶତ୍ରୁ ନ ମିଳଇ କାହିଁ,
ଲୋଭକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ନର ସୁଖରେ ତଳଇ । ୭୮ ।

ଦୃତକୁମ୍ଭ ସମାନାଶ୍ଚ ତପୁଜ୍ଞାର ସମଃସ୍ତମାନ ।

ତସ୍ମାଦ୍ ଦୃତଞ୍ଚ ବହିଃଞ୍ଚ ନୈକସ ସ୍ଥାପୟେତ୍ ବୁଧଂ । ୭୯ ।

ବସିଲ ଦିଅ ମାଠିଆ ପରି ନାରୀ ଜାତି, ପୁରୁଷେ ଜଳନ୍ତି
ନିଆଁ ତହିଁକି ଅଟନ୍ତି । ଦିଅ ନିଆଁ ଏକସରେ ତରଳଣ ଯାଏ,
ତେଣୁ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଏକସରେ ରଖି ନୁହେଁ । ୭୯ ।

ଆହାରେ ଦ୍ଵିଗୁଣାଃ ସ୍ଵୀଣାଂ ବୁଦ୍ଧିସ୍ତାସାଂ ଚତୁର୍ଗୁଣା ।

ଷଡ୍ଗୁଣୋ ବ୍ୟବସାୟଶ୍ଚ କାମାଶ୍ଚଷ୍ଠ ଗୁଣାଃ ସ୍ଵୃତଂ । ୮୦ ।

ପୁରୁଷଠ୍ ଦ୍ଵିଗୁଣ ଶ୍ରେଜନ ନାଶ୍ଚକର, ବୁଦ୍ଧିବଳ ଚାରିଗୁଣ
ଅଧିକ ଆଦର । ବ୍ୟବସାୟ କରିବାରେ ବୁଦ୍ଧି ଛଅଗୁଣ, କାମଶକ୍ତି
ଅଧିକ ଅଟଇ ଆଠଗୁଣ । ୮୦ ।

ଶର୍ତ୍ଥମନ୍ତଃ ପ୍ରଣୀୟାୟ ଗ୍ରାହ୍ୟାଃ ଗତଯୌବନା ।

ରଣାତ୍ ପ୍ରତ୍ୟାଗତଂ ପୁରଂ ଶସ୍ୟଞ୍ଚ ଗୃହମାଗତ । ୮୧ ।

ଶର୍ତ୍ଥ ଯେ ସହଜେ ହୁଏ ଭଲ ଅଲ ସେହି, ନଦୋଷେ
ଯୌବନ ଗଲେ ସୁଗ୍ରାହ୍ୟା ବୋଲଇ । ଯୁଦ୍ଧରେ ଜଣି ଆସିଲେ ଶର
ଧନ୍ୟହୁଏ, କଥାରିରୁ ଆସିଲେ ସେ ଶସ୍ୟ ଭଲ କହେ । ୮୧ ।

ଅସନ୍ନୁଷ୍ଠା ଦ୍ଵିଜା ନଷ୍ଠା ସନ୍ନୁଷ୍ଠାଇବ ପାର୍ଥବ ।

ସଞ୍ଜଜା ଗଣିକା ନଷ୍ଠା ନିର୍ଜଜାଶ୍ଚ କୁଳମୀୟଃ । ୮୨ ।

ଅସନ୍ନୁଷ୍ଠ ହେଲେ ନଷ୍ଠ ହୁଅନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସନ୍ତୋଷ ରଜାର
ଭଲ ନୁହେଁ ରଜପଣ ଟ ଲଜ୍ଜା କଲେ ବେଶ୍ୟାମାନେ ସହଜେ
ମରନ୍ତି, କୁଳସିଂହ ଲଜ୍ଜାକୁ ଗ୍ରହଣେ ନାଶଯାନ୍ତି । ୮୨ ।

ଅବଂଶୋ ପତିନୋ ରଜା ମୂର୍ଖଶ୍ଚ ଧୂସ ପଣ୍ଡିତଃ ।

ନିର୍ଦ୍ଦିନଶ୍ଚ ଧନଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ଭୃଣବତ୍ ମାନ୍ୟତେ ଜଗତ୍ । ୮୩ ।

ଜାତକୁଳେ ଜନ୍ମି ଯେବେ ରଜପଣ ପାଇ, ମୂର୍ଖ ଲୋକ ପୁଣି
ଯେବେ ପଣ୍ଡିତ ହୁଅଇ । ଦରିଦ୍ର ଯଦ୍ୟପି କିଛି ଧନ ଥାଏ ପାଇ,
ସଂସାରକୁ ଭୃଣପରି ମଣନ୍ତି ଯେ ଏହି । ୮୩ ।

ବ୍ରହ୍ମଦାଞ୍ଜ ନର ପଞ୍ଜ୍ୟା ଯସ୍ୟାସ୍ତ୍ର ବସୁଳଂ ଧନ ।

ଶସ୍ତ୍ର ନସ୍ତ୍ରବଂଶୋଽପି ନିର୍ଦ୍ଦିନଃ ପରିଭ୍ରୂୟତେ । ୮୪ ।

ଧନବାନ ଲୋକ ଯେବେ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା କରେ, ତଥାପି ତାହାକୁ
ମାନ୍ୟ କରନ୍ତି ସଂସାରେ । ଚନ୍ଦ୍ରପରି ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ବଂଶରେ ଜାତହୋଇ,
ଧନହୀନ ହେଲେ ତାକୁ ନ ମାନନ୍ତି କେହି । ୮୪ ।

ପୁସ୍ତକସ୍ଥା ତୁ ଯା ବିଦ୍ୟା ପରନ୍ତସ୍ତ ଗତଂ ଧନଂ

କାର୍ଯ୍ୟକାଳେ ସମୁପ୍ସନ୍ନେ ନ ସ ବିଦ୍ୟା ନ ତଦନଂ । ୮୫ ।

ପୁସ୍ତକେ ଥିଲେହେଁ ବିଦ୍ୟା ମୁଖେ ଆସେ ନାହିଁ, ନିଜ ହାତ
ଧନ ଯେବେ ପରହାତେ ଥାଇ । କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟରେ ତାହାକୁହେଁ
ପ୍ରୟୋଜନ, ଥିବା ନଥିବା ଉଭୟ ଅଟଇ ସମାନ । ୮୫ ।

ପାଦପାନଂ ଭୟଂ ବାଚାତ ପଦ୍ମାନାଂ ଶିଶିରାତ୍ ଭୟଂ ।

ପଦ୍ମତାନଂ ଭୟଂ ବଜ୍ରାତ୍ ସାଧୁନାଂ ଦୁର୍ଜନାଭୟଂ । ୮୬ ।

ତୋପାନ ଅଟଇ ଭୟ ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କର, ଶିଶିର ପଡ଼ିଲେ
ଭୟ ହୁଅଇ ପଦ୍ମର । ବଜ୍ରପାତ ହେଲେ ପଦ୍ମତର ଭୟ ହୁଏ,
ସାଧୁଙ୍କର ଭୟ ଦୁର୍ଜନକୁ ସବୁଠାଏ । ୮୬ ।

ସ୍ତ୍ରାଞ୍ଜୋ ନିୟୋଜ୍ୟମାନେ ତୁ ସନ୍ତ ରାଜ ସ୍ତ୍ରୀୟୋ ଗୁଣଃ ।

ଯଶଃ ସ୍ୱର୍ଗ ନିବାମସ୍ତୁ ବିଶୁଳତ ଧନାଗମଃ । ୮୭ ।

ରାଜ୍ୟଭାର ଦିଆଗଲେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଠାରେ, ଏହି ତିନିଗୁଣ
ଲଭ ହୁଏ ସହଜରେ । ପ୍ରଥମରେ ଯଶ ଦ୍ୱିତୀୟରେ ସ୍ୱର୍ଗ ସୁଖ,
ତୃତୀୟେ ବହୁ ସମ୍ପତ୍ତି ଜାଣ ସୁବିବେକ । ୮୭ ।

ମୂର୍ଖୋ ନିୟୋଜ୍ୟମାନେ ତୁ ସପ୍ତୋଦଶ ମହିପତୋଃ ।

ଅଯଶଶ୍ଚର୍ଥନାଶଶ୍ଚ ନରକେ ଗମନଂ ତଥା । ୮୮ ।

ରାଜ୍ୟଭାର ଦିଆଗଲେ ମୂର୍ଖ ଲୋକଠାରେ, ଏହି ତିନିଦୋଷ
ଜାତ ହୁଏ ଅକ୍ଳେଶରେ । ପ୍ରଥମରେ ନିନ୍ଦା ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଧର୍ମନାଶ,
ତୃତୀୟେ ସମ୍ପତ୍ତି କ୍ଷୟ ନରକରେ ବାସ । ୮୮ ।

ବହୁଭିର୍ମୂର୍ଖ ସଦାତୈ ରନ୍ୟୋଽଅନ୍ୟପଶୁ ବୃତ୍ତିଭିଃ ।

ପ୍ରଜ୍ଞାଦ୍ୟନ୍ତେ ଗୁଣା ସର୍ବେ ମେଘୈରବ ଦିବାକରଃ । ୮୯ ।

ପଶୁପରି ବ୍ୟବହାର ମୂର୍ଖମାନଙ୍କର, ବହୁମୂର୍ଖମେଲେ ଯେବେ
ଥାଏ ସାଧୁ ନର । ଯେପରି ମେଘ ସମୁଦ୍ରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଲେପ ପାଇ,
ସେପରି ସାଧୁଙ୍କ ଭଲ ଗୁଣ ଲୁଚି ଯାଇ । ୮୯ ।

ଯସଂ କ୍ଷେଷଂ ନଦୀଘରେ ଶ୍ରୀୟାଂଶୁପି ପରପ୍ରିୟା ।

ପୁଷ୍ପେ ଚ ବିନୟ ନାସ୍ତି ମୃତ୍ୟୁରେବ ନ ସଂଶୟଃ । ୯୦ ।

ନଭିକୂଳେ ଚାଷ ଯାର ଭରସା କି ତାର । ଶ୍ରୀୟା ଯେବେ
ପର ରଜା କି ପୁଣି କାଠାର । ଅମାନିଆ ହେଲେ ପୁଷ୍ପ ପୁଷ୍ପକ
ତହିଁରେ, ସଂଶୟ ନାହିଁ ଏପରି ଦୁଃଖୀର ମୃତ୍ୟୁରେ । ୯୦ ।

ଅସମ୍ଭବଂ ନ ବକ୍ତବ୍ୟଂ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ଯଦି ଦୃଶ୍ୟତେ ।

ଶିଳା ତରଳ ପାମୟଂ ଗୀତ ଗାୟତ୍ତି ବାନର । ୯୧ ।

ଅସମ୍ଭବ କଥା ନିଜେ ଦେଖିଥିବ ଯେବେ, କଦାପି ପର
ଆଗେ ତା ନ କହିବ କେବେ । ପଥର ପାଣିରେ ଶୁଷ୍କ ହେଉ
ଗୀତ ଗାଏ, ଏ କଥା କହିଲେ ବିଶ୍ୱାସ ବା ଯିବ କିଏ । ୯୧ ।

ସୁଭିକ୍ଷଂ କୃଷକେ ନିତ୍ୟଂ ନିତ୍ୟଂ ସୁଖମଭୋଗିଣଃ ।

ଶ୍ରୀୟା ଭର୍ତ୍ତୃପ୍ରିୟା ଯସ୍ୟ ସତ୍ୟ ନିତ୍ୟୋତ୍ସବଗୃହଂ । ୯୨ ।

ଗୃହେ ଶସ୍ୟ ଥିଲେ ଚଷା ଥାଏ ଆନନ୍ଦରେ, ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ
ଲୋକର ସୁଖ ସବଦା ସଂସାରେ । ସ୍ୱାମୀ ସେବା କାରଣୀ ସୁନ୍ଦରୀ
ଶ୍ରୀୟାଥିଲେ, ପ୍ରତ୍ୟହ ଆନନ୍ଦେ ଦିନ କାଟେ ସେହୁ ଭଲେ । ୯୨ ।

ହେଲାସ୍ୟାତ୍ କାର୍ଯ୍ୟାନାଶାୟ କୁଳନାଶାୟା ନିବନ୍ଧନଂ ।

ଯାତସ୍ତା ମାନନାଶାୟ କୁଳନାଶାୟ କୁଶୋଜନଂ । ୯୩ ।

ହେଲା କଲେ କାର୍ଯ୍ୟ ନାଶ ଏ ଦୃଢ଼ ବଚନ, ଧନହୀନ
ହେଲେ ବୁଦ୍ଧି ନାଶ ଯାଏ ପୁଣି । ମାଗିଲି ଲୋକର ମାନ ନ ରହେ
ସଂସାରେ, କୁଶାଦ୍ୟ ଖାଇଲେ ବଂଶ ନାଶ ଯାଏ ଖରେ । ୯୩ ।

ସେବିତବ୍ୟୋ ମହାବୃକ୍ଷଃ ଫଳସ୍ଥୟା ସମକ୍ଳିତଃ ।

ଯଦି ଦୈବାତ୍ ଫଳଂନାସ୍ତି ଶୁଦ୍ଧାକେନ ନିବାର୍ଯ୍ୟତେ । ୯୪ ।

ଫଳ ପତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ ଗଛ ଆଶ୍ରା ନେଲେ, ଯଦିବା ଫଳ
ନ ମିଳେ ଦଇବର ବଳେ । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ଶୁଦ୍ଧ ତହିଁ ପାଇବ
ନିଶ୍ଚୟ, ଖାବନ ଶାନ୍ତି ଲଭିବ ନାହିଁଟି ସନ୍ଦେହ । ୯୪ ।

ପ୍ରଥମେ ନାଜିଂକଂ ବଦ୍ୟା ଦୁଷ୍ଟୟେ ନାଜିଂକଂ ଧନ ।

ତୃଷ୍ଣୟେ ନାଜିଂକଂ ପୁଣ୍ୟଂ ଚତୁର୍ଥେ କ କରଷ୍ୟତ । ୯୫ ।

ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାବେଳେ ବଦ୍ୟା ନ ଶିଖିଲେ, ଦୃଷ୍ଟାୟ ଅବସ୍ଥା
ବେଳେ ଧନ ନ ଅର୍ଜିଲେ । ତୃଷ୍ଣାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ନ ଅରଜିଲେ
ଧର୍ମ, ଚତୁର୍ଥେ କିଛି କରି ନ ପାରେ ସେ ଅଧମ । ୯୫ ।

ନଦୀକୂଳେ ଚଯା ଗୃହ ପରହସ୍ତ ଗତଂ ଧନଂ ।

କାର୍ଯ୍ୟସ୍ତ୍ରୀଗୋଚରଂ ଯସ୍ୟ ସବ୍‌ଚତ୍ ବିଫଳଭବେତ୍ । ୯୬ ।

ନଦି କୂଳେ ଘର ଥିଲେ ପରତେ ନ ଥାଏ, ପରହାତ ଧନ
କେବେ କାର୍ଯ୍ୟ ନ ଯୋଗାଏ । ଆଗତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଯେବେ ପ୍ରେଷାଏ
ଜାଣନ୍ତି, ପ୍ରକାଶ କରିଣ ତାହା ବିଫଳ କରନ୍ତି । ୯୬ ।

ତୁତୋଽଗମାସାଦ୍ୟ କୁତୋଽଥ ସଞ୍ଜୟଃ କୁପ୍ତସମାସିଦ୍ୟ ।

କୁତୋଜଳାଞ୍ଜଳିଃ କୃଗୁହଣୀ ପାପ ଗୃହେ କୁତଃ

ପୁଣଃ, କୁଶିଷ୍ୟ ଅଧ୍ୟାପୟତଃ କୁତୋ ଯଶଃ । ୯୭ ।

ସ୍ନାନଦେଶେ ଗଲେ ଧନ ଅର୍ଜନ ନ ହୁଏ, କୁଳାଙ୍ଗାର ପୁଅ
ପିତୃ ଶ୍ରାଦ୍ଧକୁ ନ ଦିଏ । ଅଲକ୍ଷଣୀ ପ୍ରେଷାଠାରେ ସୁଖ ଲେଖି ନାହିଁ,
ମନ୍ଦ ଶିଷ୍ୟେ ଶିକ୍ଷାଦେଲେ ଯଶ ନ ମିଳଇ । ୯୭ ।

କୃପୋଦକଂ ବଟିଚ୍ଛୟା ଶ୍ୟାମା ସ୍ତ୍ରୀ ଚେଷ୍ଟାକାଳୟଂ ।

ଶୀତକାଳେ ଭବେଦୁଷ୍ଣଂ ଶ୍ରୀଷ୍ଟକାଳେ ଚ ଶୀତଳ । ୯୮ ।

କୃଅପାଣି ବରଗଛ ଛାଇ ଯେ ଆବର, ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣୀ ପ୍ରେଷ
ସଙ୍ଗ ପୁଣି ଇଟା ଘର । ଏମାନେ ଶୀତକାଳରେ ଉଷ୍ମ ଲଗନ୍ତି,
ପୁଣି ଖରା ସମୟେ ଶୀତଳ ଜଣାଯାନ୍ତି । ୯୮ ।

ସବ୍‌ହ୍ନଂସାନିକୃତ୍ତୟୋ ନରାଃସବଂ ସଦାଶ୍ଚ ଯେ ।

ସବ୍‌ସ୍ୟଶ୍ରୟତୁତାଶ୍ଚ ଯେ ନରଂ ସ୍ୱର୍ଗଗାମିନଃ । ୯୯ ।

ଯାହାଙ୍କ ହୃଦୟେ ହିଂସା କରିନାହିଁ ଘର, ଯେତେ ଦୁଃଖ
ହେଲେ ସେହି ସହେ ନିରନ୍ତର । ସବ୍‌ଜୀବେ ଦେଉଥାନ୍ତି ଯେ
ଆଶ୍ରୟ ଦାନ, ଅବଶ୍ୟ ସେ ଲୋକ ଦେବସ୍ଥାନେ ପାଏ ସ୍ଥାନ । ୯୯ ।

ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ ପ୍ରଦାନେଷ୍ଠ ସଙ୍ଗେ ଭୃଷ୍ୟନ୍ତି ଜନ୍ତବଃ ।

ତସ୍ମାତ୍ ତଦ୍ଦେବ ବକ୍ରବ୍ୟଂ ବଚନେ କି ଦରିଦ୍ରତା । ୧୦୦ ।

କନ୍ଧିବ ସରଳ ମନେ ସୁମିଷ୍ଟ ବଚନ, ସାଧୁର କଥାରେ
ତୋଷ ହୁନ୍ତି ସଙ୍ଗଜନ । ମିଷ୍ଟକଥା କନ୍ଧିବାକୁ କଷ୍ଟ ହୁଏନାହିଁ,
ତେବେ କିମ୍ପା ମିଷ୍ଟକଥା କନ୍ଧି ନ ଯୋଗାଇ । ୧୦୦ ।

ବିଷଂ ସହମଣଂ ବାହୋ ବିଷଂ ଶୁଦ୍ଧେନ୍ଦୁଜଳତା ।

ବିଷଂ ସ୍ତ୍ରିପୋତ୍ୟନ୍ୟରତାଂ ବିଷଂ ବ୍ୟାଧୁରୋଷିତ । ୧୦୧ ।

ବନ୍ଧିରେ ବୁଲିବା ବିଷପରି ଦେହ ଭାରେ, ଗଜା ଅନୁଗ୍ରହ
ବିଷପରି ଜାଣି ନରେ । ଭୟିଆ ପରେ ରମିଲେ ସ୍ତ୍ରୀମୀର ବିଷ
ପ୍ରାପ୍ତେ, କେହ୍ନା ନ କଲେ ରୋଗ ବିଷପରି ହୁଏ । ୧୦୧ ।

ଅନଭ୍ୟାସେ ବିଷଂ ବିଦ୍ୟା ଅଜ୍ଞାତ୍ଵେ ଶ୍ଵେଜନଂ ବିଷଂ ।

ବିଷଂ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦରିଦ୍ରସ୍ୟ ବୃଦ୍ଧସ୍ୟ ତରୁଣୀ ବିଷଂ । ୧୦୨ ।

ଅଭ୍ୟାସ ନ କଲି ବିଦ୍ୟା ହୁଏ ବିଷପରି, ଅଜ୍ଞାତ୍ଵେ ଶ୍ଵେଜନ
ବିଷ ସଙ୍ଗେ ଅଟେ ସରି । ଦରିଦ୍ରର ବିଷ ଅଟେ କୁଟୁମ୍ବ ବହୁତ,
ବୁଢ଼ାଙ୍କର ଯୁବାନାଗ ଅଟେ ବିଷବତ । ୧୦୨ ।

ପ୍ରଦୋଷେ ନିହତଃ ପତ୍ନୀ ପତିତାଃ ନିହତଃ ସ୍ତ୍ରୀୟାଃ ।

ଅନ୍ତଃ ଗର୍ଜଂ ହତଂ କ୍ଷେପଃ ଭୃତ୍ୟଦୋଷେ ହତାଂ ପ୍ରଭୁ । ୧୦୩ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାପରେ ବାଟ ଘାଟ କିଛି ନ ଦିଶଇ, ଧର୍ମହୀନ କୁଳସ୍ତ୍ରୀ
ଜୀବନ୍ତେ ମରଇ । ଅନ୍ତଃଗର୍ଜ ବୁଣିଲେ ଯେ କ୍ଷେପ ନଷ୍ଟ ହୁଏ, ଭୃତ୍ୟ
ଦୋଷେ ପ୍ରଭୁ ନାଶ ହୁଅଇ ନିଶ୍ଚୟେ । ୧୦୩ ।

ହତମପ୍ରୋତ୍ତୟଃ ଶ୍ରୀଋଂ ହର୍ଷେ ଯଜ୍ଞୋସ୍ତୋ ଦକ୍ଷିଣାଃ ।

ହତା ରୂପବତୀ ବନ୍ଧ୍ୟା ହତଂ ସୈନ୍ୟମନାୟୁକଂ । ୧୦୪ ।

କର୍ମଜ୍ଞ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବନା ଶ୍ରୀଋ ନଷ୍ଟ ହୁଏ, ଦକ୍ଷିଣା ନ ଦେଲେ
ଯଜ୍ଞ ଫଳ ନାଶଯାଏ । ସୁନ୍ଦରୀ ଶରଜା ବୃଥା ସନ୍ତାନ ନୋହିଲେ,
ନାଶହୁଏ ସୈନ୍ୟ କେହି ନାୟୁକ ନ ଥିଲେ । ୧୦୪ ।

ବେଦବେଦାଙ୍ଗ ଚତୁର୍ଥୋ ଜପୋଦ୍ୟୋମ ପରପୁଣଃ ।

ଆଶୀର୍ବାଦ ବରୋୟୁକ୍ତ ଏଷ ରାଜ୍ଞଂ ପୁରୋହିତଃ । ୧୦୫ ।

ବେଦବେଦାଙ୍ଗର ମନ୍ତ୍ର ବୁଝିବା ପଣ୍ଡିତ, ଅତି ନିଷ୍ଠାବାନ
ଜପ ତପ ଅନୁଗତ । ଆଶୀର୍ବାଦ ବାକ୍ୟମାନ ମୁଖେ ସଦା ଯାର,
ରାଜ ପୁରୋହିତ ଯୋଗ୍ୟ ସେହିଟି ବରୁର । ୧୦୫ ।

କୁଳଶୀଳ ଗୁଣୋପେତଃ ସର୍ବଧର୍ମ ପରପୁଣଃ ।

ପ୍ରବଣଃ ପୋଷିତେଧ୍ୟଷୋ ଧର୍ମାଧ୍ୟଷୋ ବଧୁପୁତେ । ୧୦୬ ।

ଉତ୍ତମ କୁଳେ ଜନମ ସବୁ ଧର୍ମ ଜାଣେ । ମହା ମହା
କୃଷ୍ଣାତି ସହଜେ ବଖାଣେ । ଏହି ସବୁ ସୁଲକ୍ଷଣେ ଯେହୁ
ପୂର୍ଣ୍ଣଥାଏ, ତାହାକୁ ବରୁରପତି କରିବା ଯୋଗ୍ୟ । ୧୦୬ ।

ଆୟୁବେଦ କୃତାର୍ଥାସଃ ସର୍ବେଷାଂ ପ୍ରିୟଦର୍ଶନଃ ।

ଆର୍ଯ୍ୟଶୀଳ ଗୁଣୋପେତଃ ଏଷ ବୈଦ୍ୟ ବଧୁପୁତେ । ୧୦୭ ।

ଚିକିତ୍ସା ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଯେହୁ ଭଲ କରି ଜାଣେ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖେ
ସେହି ସସ୍ପେନ୍ଦ୍ର ଲୋଚନେ । ମହତ୍ତ୍ବ ମର୍ଯ୍ୟାଦାଗୁଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯେ
ଅଟଇ, ବୈଦ୍ୟରାଜ ବୋଲିକରି ଶାସ୍ତ୍ର ତାକୁ କହି । ୧୦୭ ।

ସବୁଦୁକ୍ତ ପୃଷ୍ଠାତାର୍ଥେ ଲଗ୍ନାହସ୍ତୋ ଜିତାକ୍ଷରଃ ।

ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ର ସମାଲେକ୍ୟ ପ୍ରକୃଷ୍ଟୋ ନାମ ଲେଖକଃ । ୧୦୮ ।

ଶୁଣିବା ମାତ୍ରକେ ଭାବ ଅର୍ଥ ବୁଝିପାରେ, ପରିଷ୍କାର ଅକ୍ଷରକୁ
ଲେଖଇ ବେଗରେ । ସର୍ବଦା ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରଣ ଅଭ୍ୟାସ ଯାହାର,
ବିଶ୍ୱାସ ରଖିବ ଏମନ୍ତ ଲେଖକଠାର । ୧୦୮ ।

ସମସ୍ତମାତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞୋ ବାହନେ ପୁରତାତ୍ରମଃ ।

ଶୌର୍ଯ୍ୟସାହି୍ୟ ଗୁଣୋପେତଃ ସେନାଧ୍ୟକ୍ଷୋ ବଧୁପୁତେ । ୧୦୯ ।

ସକଳ ମାତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର ଯେ ନିପୁଣ ଅଟଇ । ହାତୀଦୋଡ଼ା
ରଥରେ ଯେ ଚଢ଼ିଣ ପାରଇ । ସାହସ ବଳିଷ୍ଠ ପଣେ ଅଟେ ଯେ,
ପ୍ରଧାନ, ସେନାପତି ପଦେ ତାକୁ କରିବ ବରଣ । ୧୦୯ ।

ମେଧାବା ବାକ୍ସଟ ପ୍ରାଞ୍ଜଃ ପରବତ୍ତ ପଶ୍ୟତଃ ।

ଧୀରୋ ଯଥୋକ୍ତବାଦୀ ଚ ଏଷୋ ଦୃଢ଼ ବିଧିପୁତେ । ୧୧୦ ।

ବୁଦ୍ଧିମାନ ସୁବକତା ସୁବିଜ୍ଞ ଚତୁର, ପରବତ୍ତ ଜାଣି-
ପାରେ ଅତି ଶାନ୍ତ ଧୀର । ପ୍ରକୃତ ବଚନ ଏହା ଦୃଢ଼କରି ଜାଣି,
ଦୃଢ଼ପଣେ ଏ ଲୋକକୁ କରିବ ବରଣ । ୧୧୦ ।

ଅଜ୍ଞାନାନନ୍ତାତ୍ ପ୍ରଣୟଃ କୋପାସ୍ତାତ୍ ଷଣ୍ଢ଼ଜୁରାଃ ।

ପରିତ୍ୟାଗଶ୍ଚ ନିଃସଙ୍ଗା ଭବନ୍ତି ହି ମହାତ୍ମାନାଂ । ୧୧୧ ।

ଜୀବ ଥିବାଯାଏ ତୁମ୍ଭ ପୀରତି ନ ଟଳେ, ହୋଧହେଲେ
ମଧ୍ୟ ଶାନ୍ତ ହୁଏ ଅଳ୍ପକାଳେ । ହାନି ଲଭେ ସମଦୃଷ୍ଟି ବନ୍ଦନ
ରହିତ, ଏ ମହାପୁରୁଷ ଚିହ୍ନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିହିତ । ୧୧୧ ।

ସ୍ୱେଦିତୋ ମର୍ଦ୍ଦିତୋଶ୍ଚୈବ ରଜତଃ ପରିବେଷ୍ଟିତଃ ।

ମୁକ୍ତୋ ଦ୍ୱାଦଶଭୁବଂସେ ଶୂନପୁଞ୍ଜ ପ୍ରକୃତିବତ୍ । ୧୧୨ ।

କୁକୁରର ଲଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ତେଲ ଦେଇ ଘସି । ସଲଖି
ବଉଡ଼ି ଦ୍ୱାରା ବାରି ପଛେ କସି । ବାରବର୍ଷ ପରେ ଯେବେ
ତାକୁ ଫିଟାଇବ । ତେବେ ପୁରୀ ପୂର୍ବପରି ବଙ୍କା ହୋଇ-
ଯିବ । ୧୧୨ ।

ଯସ୍ୟ ନାସ୍ତି ସ୍ୱଚ୍ଛଃ ପ୍ରଜ୍ଞା ଶାସ୍ତ୍ରଂ ତସ୍ୟ କରେତ କି ।

ଲେଚନାର୍ଥ୍ୟ ବିମ୍ବନସ୍ୟ ଦର୍ପଣ କିଂ କରିଷ୍ୟତି । ୧୧୩ ।

ବୋଧ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ଯାର ଅତିଶୂନ ମନ, କି ଲଭ ରଖି
ଅସଂଖ୍ୟ ବେଦ ଶାସ୍ତ୍ରମାନ । କର୍ମ ଦୋଷେ ନାହିଁ ଯାର ଦୁଇଟି
ନୟନ, କି ଫଳ ତାହାର ଆଗେ ଧରିଲେ ଦର୍ପଣ । ୧୧୩ ।

ପୁଷ୍ପପୌଷ ଗୁଣାପେତଃ ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞୋ ମିଷ୍ଟପ୍ରାଚକଃ ।

ଗୁରୁଶ୍ଚ ବଠନଶ୍ଚୈବ ସୁପକାରଃ ଉଚ୍ୟତେ । ୧୧୪ ।

ପୁଷ୍ପ ନାତି ଗୁଣ ଆଦି ଥିବ ଯାହାଠାରେ, ପାକ ଶାସ୍ତ୍ରମତେ
ମିଷ୍ଟ ପାକ ରନ୍ଧିପାରେ । ପରସ୍ପରୀ ସାର ସେହି ଅଟଇ ସୁଜାଣ,
ମନ୍ଦ ଲୋକକୁ ସୁପକାର କରି ଦେନ । ୧୧୪ ।

ଜନପ୍ତାନ୍ୟର୍ହୁନେ ଦୁଃଖଂ ତାପପୁନ୍ନ ବପଞ୍ଚିଷୁ
ମୋହପୁନ୍ନ ଚ ସମ୍ପତ୍ତୌ କଥମର୍ଥଃ ସୁଖାବହଃ । ୧୧୫ ।

କେତେ ଦୁଃଖ ସହେ ଲୋକ ଧନ ଅରଜନେ, ଧନକ୍ଷୟ
ହେଲେ ତତୋଧିକ ଦୁଃଖ ମନେ । ଅଧିକ ଧନ ହୋଇଲେ ଗର୍ବ
ଜନମଇ, ଏପରି ଧନରେ ସୁଖ କେତେ ନ ମିଳଇ । ୧୧୫ ।

ନାଶକେଳ ସମାକାର ଦୃଶ୍ୟନ୍ତର୍ଘଟିତ ସଜ୍ଜନା ।
ଅନ୍ୟେ ବଦରିକା କାଞ୍ଚ ବନ୍ଧିରେତ ମନୋହରଃ । ୧୧୬ ।

ନଡ଼ିଆ ପରାଏ ସାଧୁ ବାହାରେ କଠଣ, ଭିତରେ ଥାଏ
ତାଙ୍କର ଦୟା ସମାଗୁଣ । ଖଳଲୋକ ଅଟେ ବରକୋଳର ସମାନ ।
ଉପରେ କୋମଳ ହୃଦ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପାଷାଣ । ୧୧୬ ।

ମାତରଂ ପିତରଂ ପୁତ୍ରଂ ଭ୍ରାତରଂ ବା ସୁହୃତ୍ତମଂ ।
ଲୋଭତ୍ରାଣ୍ଡା ନବେହନ୍ତି ସ୍ବାମୀନଂ ବା ସହୋଦରଂ । ୧୧୭ ।

ଲୋଭଯୋଗୁଁ ପିତା ମାତା ସହୋଦର । ସ୍ବାମୀକ ପାରନ୍ତି
ନାଶି ଲୋଭ ଏଡ଼େ ହୃର । ୧୧୭ ।

ଲୋଭତ୍ର ହୋଧଃ ପ୍ରସବତ ହୋଧାତ ହୋ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ।
ଦେହେଣ ନରକଂ ଜାତି ଶାଶ୍ଵତ୍ତ୍ଵିଂ ଚରକ୍ଷଣଂ । ୧୧୮ ।

ଲୋଭରୁ ଜନମ ରାଗ ରାଗରୁ ଶତ୍ରୁତା, ଶତ୍ରୁତା ଜନ୍ମିଲେ
ଲୋକ ଆତରେ ନୀଚତା । ଶାଶ୍ଵତ୍ତ୍ଵ ହୋଇଲେ ମଧ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଯାଏ
ହଜି, ତେଣୁ ସତର୍କ ରହିବ ଲୋଭକୁ ବରଜ । ୧୧୮ ।

ଜଳବନ୍ଧୁ ନପାତେନ ହିମଶଃ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ଘଟଃ ।
ସ ହେତୁଃ ସର୍ବବିଦ୍ୟାନାଂ ଧର୍ମସ୍ୟତ ଧନସ୍ୟତ । ୧୧୯ ।

ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ ପଡ଼ି ଜଳ ଘଟର ଭିତରେ, ହିମେ ହିମେ ଧୂର୍ଞ୍ଜିତ୍ସବ
ଏକ ସମୟରେ । ସେହିପରି ବିଦ୍ୟା ଧର୍ମ ଧନ ସଞ୍ଚୟରେ, ହିମେ
ହିମେ ଲାଗିଯାଅ ହେଁ ସୁବୋଧ ନରେ । ୧୧୯ ।

ଏକଶ ଅଠର ଶ୍ଳୋକ ବୃଣକ୍ୟର ମତ,
ଏହା ଶିକ୍ଷାକରି ନରେ ହୁଅନ୍ତୁ ପଣ୍ଡିତ ।

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାଧର ସାହୁ, ଅଲିଶା ବଜାର, କଟକ-୨